

ÁTKOZOTTUL VAD VIDÉK

SZÖVEG: CSINTALAN LILIAN

Albánia északi hegyvidékét, az Észak-Albán-Alpokat a helybéli szlávok és albánok csak El-átkozott-hegységként ismerik: mindkét név beszédes, s kiválóan tükrözi a térséget átítató, különös kettősséget. Vajon a

Komani-tavat is közrefogó karsztos vonulat pompás hegylánci áldást vagy átkot jelentenek-e az itt élőknek? Egy párját ritkító komp fedélzetén utazva sokat megtudhatunk erről...

Eleinte ódzkodtam az ötlettől, hogy kecskék és cementeszsákok társaságában ringatózzak egy parányi rozsdás lélekvesztőn, ami a felduzzasztott Drin folyón hosszan kanyargó Komani-tavon közleke-

dik. Az irreálisan hosszúnak tűnő, ötórás menetidő mellett a kora hajnali indulás sem volt kifejezetten hívogató. Kelletlenül szálltam fel a buszból átalakított, különös hajóra: tényleg nem gondoltam, hogy végül az

CSÚCSFORGALOM

A NYÁRI IDŐSZAKBAN SZEMBEFORGALOMMAL IS KELL SZÁMOLNIA A DRAGOBIA LEGÉNYSÉGÉNEK, HISZEN KÉT, AUTÓKAT SZÁLLÍTÓ KOMP IS SZOLGÁLJA A TŐ UTASKÖZLEKEDÉSÉT

utazás minden perce kincserő lesz. Ráadásul e táj a leggya-

nútlanabb szemléltetőben is felébrészt a szunnyadó geográfust...!

FOTÓ: LIBER ADAM

A TIROLI ROKON

Albánia északi hegyvidékét Herbert Louis német geográfus térképezte fel az 1920-as években. A merész, karsztos formák a tiroli szirtekre emlékeztették, ezért is adta a természet áldásaiban bővelkedő vidéknek az Észak-Albán-Alpok nevet. A Tiroli-Alpoknak azonban nem csupán név szerinti, hanem „vér szerinti” rokona is, amennyiben mindkét hegység az alpi hegységképződési ciklus során keletkezett.

Az Adriai- és Jón-tengerrel párhuzamos Dinaridákat alkotó hegyvidékek közül az Észak-Albán-Alpok a magaskarszt-vonulat legdélebbi tagja (tőle délebbre már a Hellenidák hegyvonulatai sorakoznak). A középidői mészkőből álló hegységben található a Dinaridák legmagasabb csúcsa, a 2694 m magas Jezerce. A magasság mellett persze leginkább az eljegesedés során kialakult domborzat, a látványos mészkőcsúcsok és mindennek különleges kulturális beágyazódása a legkomolyabb itteni vonzerő.

A Tiroli-Alpoknak azonban nem csupán név szerinti, hanem „vér szerinti” rokona is, amennyiben mindkét hegység az alpi hegységképződési ciklus során keletkezett.

VÍZ, LÉPCSŐZETESEN

A DRIN FOLYÓN EGYMÁS UTÁN SORAKOZNAK A SZABDALT HÉGYI KÖRNYEZETBEN ÉPÜLT VÍZI ERŐMŰVEK GÁTJAI ÁLTAL FELDUZZASZTOTT TAVAK

FOTÓ: LIBER ADÁM

ELÁTKOZVA ÉS ELZÁRVA

A gyönyörű hegyvonulatot szemlélve elgondolkodik az ember: vajon miért tartják sokan elátkozottnak a vidéket? A nehezen átjárható hegység nem csupán vízgyűjtő területeket választ el egymástól, de etnikai és történelmi határvonalat is jelent. A Montenegró, Albánia és Koszovó határán fekvő magashegységi terület vad és független lakóit a történelem során egyetlen megszálló hatalom sem

tudta teljesen az uralma alá hajtani. A szláv hódítók valószínűleg ezért adták a hegységnek a Prokletije („elátkozott”) elnevezést.

Ez Európa legelszigeteltebb országának legelzártabb vidéke: a Komani-tó partján álló szórványtelepüléseket csupán egyetlen kompjárat kapcsolja össze a külvilággal.

Az elszigeteltséget kiválóan szemlélteti a tó menti sziklahasadékban álló Szűzanya-szobor: a

hegyvidéki terepen a muzulmán török, ortodox szerb és a 20. századi ateista vezetés ellenére is fennmaradt a katolikus albán kisebbség. Alighanem ezért ez Európa legelszigeteltebb országának legelzártabb vidéke: a Komani-tó partján álló szórványtelepüléseket csupán egyetlen kompjárat kapcsolja össze a külvilággal. Télen, amikor a tó nem hajózható, teljes az izoláció.

VÍZIBUSZ ▶

AHOL A FOLYÓBÓL LEHET TAVAT, OTT A BUSZBÓL IS LEHET HAJÓT FABRIKÁLNI. NEM NAGYOT, DE LEGALÁBB ÚJRAHASZNOSÍTOTTAT

FOTÓ: BÖRÖCZKY CSONGOR

A DRAGOBIA FEDÉLZETÉN

AUTÓKAT UGYAN NEM ENGEDNEK FEL A KISHAJÓRA, DE A KECSKÉKET ÉS A BÁRÁNYOKAT SZÍVESEN LÁTJÁK

FOTÓ: LIBER ADAM

A KOMANI-TÓ KAPITÁNYA

A JÁRMŰ-ÁTALAKÍTÁS NEM FELTÉTLENÜL „BALKÁNI” TÁKOLÁST JELENT: EZÚTTAL AZ APRÓ RÉSZLETEKRE IS ÜGYELTEK. A BUSZKORMÁNY AMÜGY SEM ILLENE A TÓ KÖZEPÉRE

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16:35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
CSINTALAN LILIAN

TRENDFM 94.2
Gazdaság és Kultúra

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

FOTÓ: BÖRÖCZKY CSONGOR

BUSSZAL A TAVON

Míndezek ellenére az itteni természet csöppet sem érintetlen. Maga a tó is mesterséges, a Drin folyón épült három vízi erőmű közül a legújabb (és legnagyobb kapacitású) hozta létre. A 20. században önellátásra berendezkedett Albánia villamosenergia-termelését vízi erőművekre alapozta, az ország legnagyobb vízlépcsői pedig itt, a Drin folyón sorakoznak. Az erőműveket 1973 és 1985 között adták át, a vízlépcsők teljesen átformálták a folyó völgyet: hosszan elnyúló mesterséges tavakat alakítottak ki.

Érdekes belegondolni, milyen lehetett a völgy a vízi erőművek megépítése előtt, amikor a folyó mentén könnyebben járható utak kötötték össze az elszórt falvakat.

Ma a közlekedést a kanyargós és hiányos hegyi úthálózat mellett elsősorban egy buszból ügyesen átalakított komp, a Dragobia biztosítja. A helybeliek ezen szállítják sokféle cókómókjukat, megszerelendő gépeiket, levágásra szánt állataikat. Az utazóközönséget alkalomadtán egy-két hátizsákos turista színesíti.

Ma a közlekedést a kanyargós és hiányos hegyi úthálózat mellett elsősorban egy buszból ügyesen átalakított komp, a Dragobia biztosítja.

A hajó Fierza és Komani között többször is megáll, de a „kikötőket” csak az ott várakozókról lehet felismerni: állomásnak, mólónak, partra vezető útnak, településnek nyoma sincs. A városból

érkezőket néhány rokon és öszvér segíti a cipekedésben, a helybeliek építőanyagokkal megrakott zsákokkal, mázsás, kopott bőröndökkel szállnak partra. Kérdéses, hogy a hajóból kilépő, imbolygó léptű, idős asszonyok hogyan kaptatnak fel otthonukhoz törpesarkú cipőikben. Bár a hajó vagy tucatszor megáll útközben,

sokadszorra sem tudjuk megszokni a „mezítlábas” kikötőhelyek látványát. A partra szállók pár lépés után eltűnnek a szemünk elől, de néha sikerül követni valamelyik domboldalon felfelé vezető útjukat. Ha egyszer alkalmam adódik visszatérni erre a vidékre, az egyik állomáson biztosan kiszállók: bejárni, merre vezetnek a keskeny kaptatók...

FOTÓK: LIBER ADÁM

PARTRA SZÁLLÁS

SEGÍTŐ KEZEK VÁRJÁK A VÁROSBÓL ÉRKEZŐ RAKOMÁNYT – ÉS A VELÜK ÉRKEZŐKET: KIKÖTŐ, MÓLÓ, LÉPCSŐSOR NINCS, A VÍZHEZ ÉS A HEGYRE VEZETŐ ÖSVÉNYEK EGYARÁNT LÁTHATATLANOK

A DRAGOBIA ÚTJA

AZ ÉBREDEZŐ TÓ FÉL PERC ALATT KISÖPRI SZEMÜNKBŐL AZ ÁLMOSSÁGOT. HATALMAS SZIKLAFALAK KÖZÖTT HALADUNK, A LASSÚSÁG ERÉNY: BŐVEN JUT IDŐ NÉZELŐDÉSRE

JEZERCA X

AZ ÉSZAK-ALBÁN-ALPOK FŐ CSÚCSÁNAK NEVÉT VISELŐ, SÚLYOS TEHERAUTÓKAT CIPELŐ KOMP EGYELŐRE A TÓ ÉSZAKI VÉGÁLLOMÁSÁN, FIRZÁBAN ROSTOKOL

SZEMETELNI SZABAD!

A vízi erőmű okozta átalakuláson kívül is könnyen tetten érhető az emberi jelenlét. Albániában a rendszerváltást követően a lakosság a szabadság jelképeként tekintett a szemételésre.

A II. világháború után Európa legkeményebb kommunista diktatúrája épült ki. Először a Szovjetuniótól, majd Kínától elzárkózva, 1977 után gyakorlati-

lag teljes elszigeteltségben működött az Enver Hodzsa irányította

Albániában a rendszerváltást követően a lakosság a szabadság jelképeként tekintett a szemételésre.

ország. A rendszernek számos hibája mellett volt némi pozitív hozadéka is: az 1990 és 1992 között lezajlott rendszerváltásig minden

szombaton kötelező közterület-takarítást tartottak, a szemetelést súlyos bírsággal büntették. Ám az elnyomás alól felszabadult ország a többi korlátozással együtt e kötöttséget is levetette. Nemcsak az albán városok utcáit borítja szemét, de az idilli Komani-tó vizén is PET-palackok és nejlonzacskók úszkálnak.

FOTÓ: LIBER ADÁM

TURIZMUS: ÁLDÁS VAGY ÁTOK?

Az Észak-Albán-Alpok valóban gyönyörű, a komputázás a világ leglátványosabb hajóútajai között büszkén megállná a helyét. Nyugat-Európa bármely szegletében az ötórás hajóút kisebb vagyonba kerülne, igaz, ott buszával összegyógyított úszótestek helyett elektromos hajók szállítanak az üdítők mellett hűsölő turistákat. A partokon sorakozó nyaralók előtt pedig csónakok sorakoznának, kiépített túraútvonalak, magasba kapaszkodó felvonók, falusi hangulatot idéző fogadók várják a látogatókat.

Észak-Albánia Európa egyik legszegényebb régiója, de azért ide is áramlik pénz, a külső jegyekben látható átalakulás jelen van. A Koszovóba vezető utat felújították, a kis „vízibuszon” kívül két, autót szállító komp is szolgálja a tó utasforgalmát, igaz, a nagyobb kompok csak nyáron üzemelnek, és el-

sősorban turistákat szállítanak. A Komani-tó partján néhány élelmes család kezdi megérezni a turizmus-

Az itteni családoknak akár egy csekély többletbevétel is biztosabb megélhetés a szűkös téli hónapokra.

ban rejlő lehetőségeket, szállást és programot kínálnak. Egy önkéntes csoport is igyekszik segíteni a helybeliek turizmusba való bekapcsolódását. Az itteni családoknak akár egy csekély többletbevétel is biztosabb megélhetés a szűkös, téli hónapokra.

E bizonytalan léptek mellett a térség csupán természetföldrajzi értelemben emlékeztet a Tiroli-Alpokra. Ezt eleinte – az ideérkezők többségével együtt – nem is bántam, a világvegi völgy csendes elszigeteltsége sokkal érdekesebb a Nyugaton megszokott kényelemnél és kiszámíthatóságnál. Látogatóként egyszerre izgalmas és mosolyt fakasztó a különös időutazás, mintha az elátkozott hegység mozdulatlanul aludta volna át az elmúlt hetven évet. Ám körülvesz a tó vizének műanyagja, az imbolygó hajóból a meredek lejtőkre lépő, csomagok alatt görnyedező, idős asszonyok látványa – és nesztelenül kilépek a kíváncsi utazó szemszögéből. Bár a Dragobia utasainak élete – a különlegességre éhes látogatóként nézve – éppoly csalogató és romantikus, mint a hajónk felé magasodó merész mészkősziklák, önző dolog lenne azt kívánni, hogy ez a mesebeli világ megmaradjon változatlanágában.

CSINTALAN LILIAN
GEOGRÁFUS,
ETNIKAI ÉS SZIMBOLIKUS
FÖLDRAJZZAL
FOGLALKOZÓ KUTATÓ